

OBSAH

PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ	15
ÚVODEM K PRVNÍMU VYDÁNÍ	17
PŘEDMLUVA K ŠESTÉMU VYDÁNÍ	18
PŘEDMLUVA K SEDMÉMU VYDÁNÍ	19
O PODSTATĚ CHIRURGIE	21
DĚJINY CHIRURGIE	26
VYŠETŘOVÁNÍ CHIRURGICKÝCH NEMOCNÝCH	42
Celkové vyšetření	42
Vyšetření pohybového ústrojí	59
Speciální vyšetření dýchacího ústrojí	82
Speciální vyšetření kardiovaskulárního ústrojí	82
Speciální vyšetření trávicího ústrojí	83
Speciální vyšetření jater	87
Speciální vyšetření močového ústrojí	87
Přehled normálních fysikálních a chemických hodnot v krvi, v mozkomíšním moku a v moći	89
PŘÍPRAVA K OPERACI	92
• Příprava nemocného	92
• Příprava operačních nástrojů, operačního materiálu a jiných operačních potřeb	98
• Sterilisace, desinfekce a antisepsie	108
◦ Přehled desinfekčních prostředků a antiseptik	115
Operační oddělení	121
Příprava operačního pole	124
• Příprava operátéra a jeho pomocníků	125
ZNECITLIVĚNÍ	128
Podstata znečitlivění	128
• Celkové znečitlivění	130
◦ Pojem a rozdělení	130
◦ Premedikace	130
Farmakoanestesie	131
• Inhalační anestesie	131
◦ Průběh narkosy	131
◦ Látky k inhalačním narkosám	132
◦ Svalová relaxancia	135
◦ Způsoby podávání narkosy	137
◦ Provedení inhalační anestesie	141
• Endotracheální narkosa	142
• Stavy obluzenosti	148
• Narkosa nitrožilní	148
• Narkosa rektální	150
• Elektroanestesie	150
• Hypnoanestesie	151
• Neuroplegie a umělá hypotermie	151

Mimotělní oběh	155
Řízená hypotenze	155
Poruchy v průběhu narkosy	156
Místní znečitlivění	160
Látky k místnímu znečitlivění	160
Pokyny pro použití místních anestetik	161
a Místní znečitlivění (v užším smyslu)	163
Znečitlivění povrchové	163
Znečitlivění napouštěním	163
b Znečitlivění svodné	164
Znečitlivění okrskové	164
Znečitlivění jednotlivých nervů	164
Znečitlivění nervových kmenů	165
Znečitlivění epidurální	166
Znečitlivění subarachnoidální	169
Znečitlivění fysikálními prostředky	172
Znečitlivění chladem	172
Znečitlivění tlakem	173
Znečitlivění smlíšené	173
Přehled léků pro znečitlivění, premedikaci a léčení poruch v průběhu znečitlivění	173
KŘÍŠENÍ	179
Opatření při náhlých poruchách dýchací činnosti	179
Umělé dýchání	185
Způsoby umělého dýchání	185
Krisici přístroje	189
Kysliková terapie	193
Opatření při náhlých poruchách srdeční činnosti	195
Opatření při náhlých poruchách periferního krevního oběhu	200
Opatření při náhlých poruchách vědomí	202
Utonutí	203
ZÁKLADY OPERAČNÍ TECHNIKY	206
Steh tkání	214
Zhotovení uzlů	218
Lepení tkání	233
Drenáž rány	233
Obvaz rány	253
Přehled způsobů a prostředků k zastavení krvácení	254
NĚKTERÉ DŮLEŽITÉ VÝKONY OBECNÉHO RÁZU	256
Punkce	256
Injekce	266
Obstřiky	277
Cévkování	277
Infuse a instilace	281
Transfuse krve	283
Druhy a způsoby transfuse	287
Postup při transfusích	289
Indikace	293
Kontraindikace	294
Komplikace a jejich prevence	295
Vegetativní blokády	298
Obstřik sinu karotického	300

Krční vagosympatická blokáda	300
Obstřik hvězdicové uzelny	301
Obstřik preaortálního plexu	302
Obstřiky hrudního sympatiku a vagu	302
Obstřik splanchniku	302
Obstřik bederního sympatiku	303
Bederní blokáda	303
Presakrální blokáda	304
Obstřik tepen	304
Plášťová blokáda	304
Krátká blokáda	305
Oleobalsamická antiseptika	305
Venesekce	305
Incise hlizy	307
Chirurgická úprava a vyříznutí ran	308
Tracheotomie	308
Konikotomie	311
Kožní plastiки	312
Transplantace	320
Různé druhy a způsoby transplantace tkání a orgánů	322
Aloplastiky	327
Umělé hmoty	328
Amputace a exartikulace	329
Operace panricia	334
Exstirpace atheromu	336
Podkožní implantace	336
Laparoskopie	337
POOPERAČNÍ ODEZVA	338
POOPERAČNÍ OŠETŘOVÁNÍ NEMOCNÝCH	340
Opatření bezprostředně po výkonu	340
Poloha nemocného	343
Bolesti a nespavost	343
Hygiena	344
Nausea a zvracení	345
Močení	345
Odchod plynů a stolice	346
Vodní a elektrolytové hospodářství	346
Prevence prolezenin	350
Prevence tromboembolické nemoci	351
Převazy	352
Opuštění lůžka	353
Rehabilitace	354
Zvláštnosti pooperačního ošetřování v dětském věku	354
Zásady chirurgické dietetiky	356
Umělá výživa	361
Přehled dietního systému	363
Příklady diet	364
POOPERAČNÍ PŘÍHODY	367
Operační šok	367
Poruchy vodního a elektrolytového hospodářství	368
Nedostatek vody	368

Nedostatek sodíku	369
Nedostatek vody a sodíku	369
Nadbytek vody	370
Nadbytek sodíku	370
Nadbytek vody a sodíku	370
Nedostatek drasliku	371
Nadbytek drasliku	372
Poruchy acidobasické rovnováhy	372
Metabolická acidosa	373
Respirační acidosa	373
Metabolická alkalosa	374
Respirační alkalosa	374
Smišené poruchy	375
Poruchy v oblasti operační rány	375
Záněty kůže	375
Nekrosa	376
Ranné krvácení	376
Rozestup operační rány	377
Infekce	377
Patologické granulace	380
Pištěle	381
Poruchy dýchacího ústroji	381
Mechanické formy	382
Embolické formy	384
Infekční formy	384
Poruchy kardiovaskulární	385
Poruchy srdeč a periferního oběhu	386
Pooperační žilní trombosy a tromboflebitidy	387
Embolie	392
Embolie plicnice	392
Vzduchová embolie	395
Tuková embolie	397
Poruchy trávící trubice	399
Moučnivka	400
Pooperační zánět příušní žlázy	400
Prudké ochrnutí žaludku	401
Ileosní příhody	401
Poruchy močového ústroji	403
Zadržení moči	403
Záněty močových cest	404
Poruchy ve funkci ledvin	404
Škytavka	406
Poruchy jaterní	407
Prolezeniny	408
Alergické komplikace	410
Hipoproteinémie	411
Hypovitaminosy	412
Poruchy nervové	416
Poruchy duševního zdraví	416
CHIRURGICKÁ ONEMOCNĚNÍ INFEKČNÍHO PŮVODU	418
Všeobecné poznatky	418

Zánět	419
Všeobecné zásady prevence a léčení chirurgických infekcí	420
Antibiotika	421
Sulfonamidová chemoterapeutika	423
Biologické prostředky specifické	424
Biologické prostředky nespecifické	425
Hormony	426
Ostatní konservativní léčebné prostředky	428
Operační léčba	430
• <u>Důležité pyogenní infekce</u>	432
Pyogenní infekce ranné	432
Abscessus subcutaneus	433
Phlegmona subcutanea	434
Phlegmona lignea	436
Erysipelas	436
Erysipeloid	437
Folliculitis	438
Furunculus	438
Carbunculus	440
Hidradenitis	441
Pyogenní záněty sliznic	442
Lymphangitis et lymphadenitis	442
Phlebitis acuta	443
Arteriitis acuta	443
Tendosynovitis acuta	444
Bursitis acuta	445
Myositis acuta	446
Arthritis acuta	446
Osteomyelitis acuta	448
Pyogenní onemocnění serosních blan	452
Pyogenní onemocnění vnitřních orgánů	453
Pyogenní celková infekce	453
Hnilobné infekce ranné	454
Anaerobní infekce ranné	455
Některé důležité specifické infekce	458
Tuberkulosa	458
Syfilis	459
Anthrax	459
Aktinomykosa	460
PÍŠTĚLE	462
VŘEDY	465
NEKROSY	466
CYSTY	468
Atherom	469
Ganglion	470
NOVOTVARY	472
Obecné směrnice pro diagnosu a léčení	472
FARMAKOTERAPIE V CHIRURGI	481
OBECNÁ NAUKA O PORANĚNÍCH	487
Úraz	487

Úrazovost a boj proti ní	488
Organisace péče o poraněné	490
Registrace, evidence, hlášení a statistika úrazů	493
* První pomoc	496
Šok	499
Neurogenní šok	500
Oligemický šok	501
Toxicický šok	507
Bakteriální šok	508
Hemolytický šok	509
Anafylaktický šok	509
Otevřená poranění	509
Rána	509
Rozdělení ran	509
Vlastnosti ran	512
Hojení ran	514
Prozatímní ošetřování ran	515
Prozatímní zastavení krvácení	515
Prozatímní opatření při velkých ztrátách krve	528
Prozatímní ošetření vlastní rány	529
Směrnice pro prozatímní ošetřování ran se zřetelem na jejich umístění	531
Směrnice pro ošetřování ran zvláštního původu	533
Cizí tělesa v ráně	536
Svlékání raněných	537
Zmírnění místní bolestivosti	537
Definitivní ošetření rány	537
Prevence tetanu	538
Chirurgická úprava rány	541
Ošetřování granulujících ran	544
Komplikace ran	544
Tepelná poranění	544
Popáleniny	544
Přehřátí a tepelný úpal	553
Sluneční úpal	554
Dermatitis solaris	555
Vychladnutí a omrznutí	555
Poranění elektrickým proudem	558
Poškození rentgenovými a radiovými paprsky	562
Chemická poranění	563
Smíšená poranění fyzikální a chemická	564
Otravy ran napalmem, fosforem a bojovými chemickými látkami	565
Zavřená poranění	567
Otřesy	567
Pohmoždění	568
Poranění povázek a svalů	569
Poranění šlach	571
Poranění nervů	576
Poranění cév	579
* Poranění kloubů	583
* Poranění kostí	585

Poranění vnitřních orgánů	606
Poranění mozku	606
Poranění míchý	607
Poranění orgánů dutiny hrudní	608
Poranění nitrobřišních orgánů	609
Poranění močových orgánů	610
Syndrom zhmoždění	610
Syndrom tlakové vlny	612
• Poškození atomovou energií	613
Rehabilitace	616
Doprava raněných	619
OBVAZY	622
Obvazy podle účelu	622
Krycí obvazy	622
Sací obvazy	623
Obkladové obvazy	623
Tlakové obvazy	623
Pevné obvazy	624
Podpůrné obvazy	624
Extenční obvazy	624
Nápravné obvazy	624
Obvazy podle druhu použité látky	624
Plasticové obvazy	624
Náplasťové obvazy	625
Šátkové obvazy	629
Prakové obvazy	635
Obinadlové obvazy	636
Důležité obinadlové obvazy	641
Některé méně důležité obinadlové obvazy	651
Dlahové obvazy	656
Pneumatické obvazy	658
Dýhové obvazy	658
Obvazy z tvrdnoucích hmot	659
SMĚRNICE PRO CHIRURGICKOU POSUDKOVOU ČINNOST	663
Chirurgický posudek	663
Vliv úrazu na vznik a průběh chorob	666
PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST CHIRURGA	671
STRUČNÉ ZÁKLADY CHIRURGICKÉ RENTGENOLOGIE	675
Úvod	675
Rentgenové záření, rentgenové přístroje, rentgenový obraz	675
Ochrana před zářením	681
Rentgenové vyšetřování lidského těla obecně	684
Vlivy celkové a funkční na vývoj kostí a kostry	686
Způsoby rentgenového vyšetření	687
Skiaskopie	688
Skiagrafie	689
Rentgenové vyšetřování se zesilovačem štírového obrazu	692
Přenos štírového obrazu	692
Radiofotografie	693
Sériografie	693
Rentgenová kinematografie	694

Tomografie	695
Rentgenová stereografie	695
Kymografie	695
Kontaktní skiagrafie	696
Ortodiagrafie	696
Xeroradiografie	696
Metody klinického rentgenového vyšetření s použitím kontrastních látek	696
Přehled vyšetřovacích metod	698
Klinické rentgenové vyšetření u chirurgických chorob	707
Rentgenové vyšetření kostí a kloubů	707
Funkční vyšetřování kostry rentgenem	708
Kostní variace	708
Vyšetřování kloubů rentgenem	709
Rentgenové vyšetřování kostí a kloubů pro chorobný stav	711
Základní chorobné změny na kostní makrostruktúře	712
Kostní produkce (hypertrofie)	712
Kostní atrofie	713
Chronická kostní dystrofie	716
Kostní nekrosa	717
Patologckoanatomický podklad rentgenového vyšetřování u zánětlivých chorob	720
Některé zvláštní skupiny chorob se změnami na kostní makrostruktúře	723
Patologckoanatomický podklad kostních změn u krevních chorob	728
Rentgenové vyšetření u úrazových stavů	728
Zlomeniny	729
Vyklobouní a kloubní podvrtnutí	732
Střelná poranění	733
Rentgenové zjišťování cizích těles v těle	734
Rentgenové vyšetření při extrakci cizího tělesa z těla	736
Rentgenové vyšetřování měkkých tkání bez kontrastní náplně	736
Podklad rentgenového vyšetření u náhlé břišní příhody	737
Sled rentgenových vyšetření orgánů břišní dutiny	738
PŘEHLED ZDRAVOTNICKÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ, DŮLEŽITÝCH PRO CHIRURGY	739
POKYNY PRO SPECIALISAČNÍ VÝCHOVU	741
UŽITÉ ČESkoslovenské PÍSEMNICTVÍ	746
SEZNAM VYOBRAZENÍ	748
REJSTŘÍK JMENNÝ	754
REJSTŘÍK VĚCNÝ	759